

sine medlemmer. Man kan ikke undlade at spørge, hvor det da hviler. Der rejser sig ogsaa det sporgsmaal, om fondet nu, da det har ydet sin støtte til fremkomsten af et helt ufyldstgørende arbejde om en af dansk-norsk histories fremtrædende statsmænd, vil afvise understøttelse, naar en forsker, som magter opgaven, melder sig med det værk om Gyldenløve, som stadig er et desideratum.

C. O. Boggild-Andersen.

General H. U. Ramsing, der gennem en lang Aarrække viede sine Kræfter til et Studium af Københavns Topografi og Historie, dels i Marken ved Gravninger i Københavns Undergrund, dels i Arkiverne, naaede inden sin Død foruden sit store Værk »Københavns Historie og Topografi i Middelalderen« at faa publiceret to Bind af *Københavns Ejendomme 1377—1728 (Oversigt over Skøder og Adkomster. I Øster Kvarter (1943), II Strand Kvarter (1943))*.

Hensigten med det foreliggende Værk, der efter Planen skulde omfatte alle Københavns gamle Kvarterer, er at give Oplysninger om Ejerskifter og andre Ændringer vedrørende hver enkelt Ejendom fra den første samlede Fortegnelse fra 1377 og op til den store Brand i 1728.

Mens Ramsing i det først udkomne Værk hovedsageligt støttede sig til Resultaterne af Udgravninger og Opmaalinger, bygger han i det nye Værk overvejende paa skriftlige Kilder. For den ældste Tids Vedkommende er Hovedkilden Ejendomslisten i Roskildebispens Jordebog, der suppleres med de nu i »Københavns Diplomatarium« samlede Skøder. For den senere Tid har Hovedskatslisterne fra 1645 og Grundtaksterne fra 1653, 1661, 1668, 1677, 1689 og 1717 samt Designationerne fra 1728 over henholdsvis nedbrændte og ikke nedbrændte Ejendomme været Hovedkilderne, desuden er Panteprotokoller, Skødebøger, Raadstuedomprotokollerne samt Kirkernes, Hospitalets og Universitetets Lejebreve og Jordskyldslisters benyttet.

Værket er forsynet med Sted- og Sagregister, Tabel til Jævnførelse af ældre Matrikulsnumre med de nugældende og Kort over de paagældende Kvarterer udarbejdet paa Grundlag af Matrikelen af 1689 af H. U. Ramsing, samt Matrikulskort fra 1888 udarbejdet af V. F. A. Berggren.

Hvert af Bindene indeholder en kort Redegørelse for de i Kvarteret forekommende Gader, Stræder og Gange. Derefter følger en Gennemgang af de enkelte Ejendommers Historie fra 1377 til 1728. Ejendommene er ordnede efter Numrene fra Matrikelen

1689. I Parantes er for en Del af Ejendommene anført deres Plads i Fortegnelsen fra 1377. Udover Delinger af Ejendommene, Ejernes (Lejernes) Navne og Omstændighederne ved Ejerskifterne, meddeles saagodtsom intet om selve Ejendommene; enkelte Gange sniger korte personalhistoriske Oplysninger sig ind i Teksten, der iøvrigt er affattet i et meget kort og knapt Sprog. I Almindelighed er det ikke lykkedes at udarbejde fuldstændige Ejerlister for hele Tidsrummet, kun ganske faa Ejendomme kan følges fra 1377 og frem gennem Middelalderen, først efter 1600 bliver Ejerlisterne nogenlunde fuldstændige, men selv for den sidste Tids Vedkommende er der mange Huller. Trods Ufuldstændigheden, som sikkert kun i faa Tilfælde kan afhjælpes ved nye Undersøgelser, vil Værket komme til at betyde en værdifuld Landvinding for Københavns Topografi og Personalhistorie.

Den væsentligste Indvending, der kan rettes mod Værket, er dets fuldkomne Mangel paa metodisk Bearbejdelse; det bestaar udelukkende af en Sammenstilling af Kendsgerninger. Et udførligt Noteapparat viser ganske vist, hvorfra Kendsgerningerne er hentede, men iøvrigt findes der ingen Redegørelse for den anvendte Metode eller for de Problemer, der nødvendigvis maa knytte sig selv til en saa skematisk Fremstilling som den foreliggende. En kort Vejledning nævner kun det benyttede Materiale.

Man kunde navnlig have ønsket en nøjere Redegørelse for et af de springende Punkter, Identificeringen af Ejendommene i Roskildebispens Jordebog med Ejendommene i Matriklen af 1689, et Problem, der maatte ventes at have budt paa adskillige Vanskeligheder. Hertil kan Forfatteren ganske vist sige, at en saadan Redegørelse er forsøgt i »Københavns Historie og Topografi i Middelalderen« II, men en Henvisning til denne havde i hvert Fald været paa sin Plads.

Da Sikkerheden i denne Identificeringsmetode er afgørende for, om Værket kan bære sin Titel »1377—1728« med Rette, skal der lige siges et Par Ord om den.

Ramsing har konstateret, at Ejendommenes Grunde i den nyere Tid kun sjældent har undergaaet Forandringer i Størrelse og Form, og mener, at denne Uforanderlighed har været endnu mere udpræget i ældre Tider. Til Støtte for denne Antagelse anfører han, at man ved en Række Ejendomme kan konstatere uforandrede Grundafgifter gennem Tiderne. Ud fra denne Forudsætning mener han, at naar man blot kan identificere en eller nogle enkelte Ejendomme i en Gade og fastslaa deres Beliggenhed, kan de øvrige Ejendomme i Gaden placeres rigtigt i Forhold til dem.

Hvis den første Forudsætning, den nøjagtige Placering af en identificeret Ejendom svigter, vil Placeringen af de øvrige Ejendomme blive forkert. Hvis denne Placering er rigtig, men Grundene ændret i Tidens Løb, uden at Ændringerne kan fastslås, vil Placeringerne af de øvrige Ejendomme blive mere eller mindre forkert, og Overførslen af Ejendommenes Numre efter Rækkefølgen i Roskildebispens Jordebog til Matriklen af 1689 blive usikker.

Nu viser det sig, at Ramsing i mange Tilfælde har staaet tvivlende enten over for selve Identificeringen af Ejendommene i Roskildebispens Jordebog eller overfor deres Placering i Gaderne, en Usikkerhed, han giver Udtryk for i et »øjensynligt«, »sikkert«, eller »maa være«. At denne Usikkerhed er til Stede, kan ikke bebrejdes ham, men derimod, at han ikke i Konklusionerne tager Hensyn til Usikkerheden i Præmisserne.

Naar Ramsing i det foreliggende Værk for en lang Række Ejendomme anfører, hvem der ejede dem i 1377, vil det have været bedre at dele disse i dem, hvis Identification var sikker, og dem, hvor Identiteten kun var sandsynlig.

Trods de metodiske Mangler vil »Københavns Ejendomme 1377—1728« utvivlsomt blive et Værk af stor Værdi for Københavns Topografi og Personalhistorie, og det store Materiale, der vil blive samlet i det, vil sikkert ogsaa kunne give værdifulde Bidrag til de sociale økonomiske Problemer, der knytter sig til de københavnske Ejendomme og deres Besiddere.

Gunnar Olsen.

Den 5. August 1943 kunde Tønder fejre sit 700 Aars Jubilæum som Købstad, idet Byen 1243 fik tildelt den lybske Ret som Stadsret. I den Anledning besluttede Historisk Samfund for Sønderjylland paa Initiativ af dets Formand, Amtslæge i Tønder, Dr. med. H. Lausten-Thomsen, at udgive »en Fremstilling af Byens Historie, dens Borgere, Mindesmærker og Institutioner, skrevet paa videnskabeligt Grundlag, men i en Form, der gjorde den tilgængelig for enhver historisk interesseret«. Da det ikke var muligt at faa en Enkeltmand til at paatage sig en saadan Opgave, blev Værket et Samlingsarbejde, skrevet af en Række forskellige Forfattere under Redaktion af fhv. Direktør for Nationalmuseet, Dr. phil. M. Mackeprang. Den store Bog, der foreligger i 2 Halvbind, hvoraf det første udkom i 1943, det andet i 1944, betegnes som Skrifter, udgivne af Historisk Samfund for Sønderjylland Nr. 3, og dens Titel er: *Tønder gennem Tiderne, skrevet af danske Forfattere*. Disse har delt Arbejdet mellem sig paa følgende Maade: